

GREEN ECONOMY: A STEP TOWARD SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Mambetsharipova Gulzada

Samarkand State Veterinary Medicine Animal Husbandry and student of the Nukus branch of the University of Biotechnology

gulzadamambetsharipova1501@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14760272>

ARTICLE INFO

Received: 24th January 2025

Accepted: 28th January 2025

Online: 29th January 2025

KEYWORDS

Economic, ecological, environmental protection, green economy, political initiatives, investments, saving resources and sustainable management.

ABSTRACT

Is an ecologically sustainable and environmentally friendly model of economic growth and development. The main goal of this economy is to ensure efficient use of natural resources, reduction of waste, recycling and transition to renewable energy sources. A green economy is not only about protecting the environment, but also about promoting social and economic equality.

YASHIL IQTISODIYOT: BARQAROR RIVOJLANISH SARI QADAM

Mambetsharipova Gulzada

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi chorvachilik va

biotexnologiyalar universiteti Nukus filiali talabasi

gulzadamambetsharipova1501@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14760272>

ARTICLE INFO

Received: 24th January 2025

Accepted: 28th January 2025

Online: 29th January 2025

KEYWORDS

Iqtisodiy, ekologik, atrof-muhitni himoya qilish, yashil iqtisodiyot, Siyosiy tashabbuslar, investitsiyalar, resurslarni tejash va barqaror boshqarish

ABSTRACT

Bu iqtisodiy o'sish va taraqqiyotning ekologik jihatdan barqaror va tabiatga zarar yetkazmaydigan modelidir. Ushbu iqtisodiyotning asosiy maqsadi, tabiiy resurslardan samarali foydalanish, chiqindilarni kamaytirish, qayta ishlash va yangilanish energiya manbalariga o'tishni ta'minlashdir. Yashil iqtisodiyot nafaqat atrof-muhitni himoya qilishga, balki ijtimoiy va iqtisodiy tenglikni rivojlantirishga ham qaratilgan.

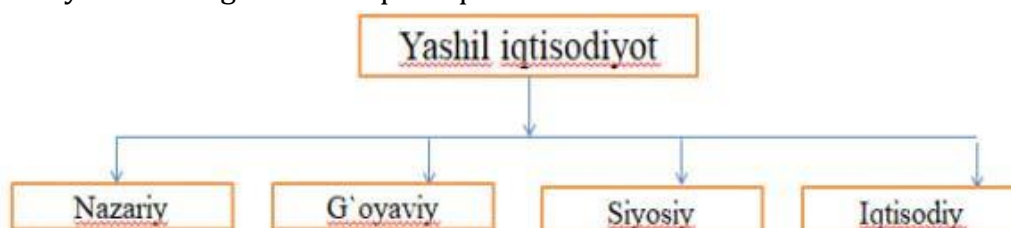
“Yashil iqtisodiyot” iqtisodiy fan sifatida XX asr oxirlarida shakllangan bo'lib, iqtisodiyotning tabiiy muhitga bog'liqligi, uning tarkibiy qismi ekanligi va tabiiy muhit doirasida amal qilishini o'rganuvchi fan hisoblanadi. Yashil iqtisodiyot kontseptsiyasi resurslarni tejashga yo'naltirilgan iqtisodiyot, ekologik iqtisodiyot, atrof-muhit iqtisodiyoti,

yashil siyosat, xalqaro iqtisodiy munosabatlar nazariyasi, iqtisodiyotni modernizatsiyalash, innovatsion iqtisodiyot kabi iqtisodiy fanlardagi ilmiy g'oyalarni qamrab oladi.¹

Yashil iqtisodiyotni davlat darajasida, ayniqsa prezidentlik hokimiyatida qo'llash, mamlakatning barqaror rivojlanishi uchun juda muhimdir. Prezidentning yashil iqtisodiyotga bo'lgan yondashuvi, iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy siyosatni shakllantirishda katta ta'sir ko'rsatadi. Shunday qilib, prezidentning yashil iqtisodiyotni ilgari surishdagi roli bir qancha asosiy yo'nalishlarda ko'rinadi:

1. **Siyosiy tashabbuslar:** Prezidentning yashil iqtisodiyotni rivojlantirishga qaratilgan siyosiy qarorlari, hukumatning barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishiga yordam beradi. Bu, qayta tiklanadigan energiya manbalariga investitsiyalarni jalb qilish, ekologik qonunchilikni kuchaytirish va chiqindilarni kamaytirishga yo'naltirilgan dasturlarni o'z ichiga oladi.
2. **Ekologik siyosatni amalga oshirish:** Prezident ekologik barqarorlikni ta'minlash uchun muhim qarorlar qabul qilishi mumkin, masalan, karbon chiqindilarini kamaytirish va tabiiy resurslardan samarali foydalanish bo'yicha qoidalar o'rnatish.
3. **Yashil iqtisodiyotga investitsiyalar:** Yashil texnologiyalarni rivojlantirishga va ularni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan investitsiyalarni rag'batlantirish prezident tomonidan amalga oshirilgan siyosatga asoslanadi. Masalan, qayta tiklanadigan energiya, energetika samaradorligi, yashil infrastrukturani yaratish va ekologik qishloq xo'jaligiga qo'llaniladigan sarmoyalar.
4. **Ijtimoiy va iqtisodiy ta'sir:** Yashil iqtisodiyotning rivojlanishi nafaqat ekologik muammolarni hal qilishga yordam beradi, balki yangi ish o'rinlari yaratadi, ijtimoiy tenglikni ta'minlaydi va iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlaydi. Prezidentning bu jarayonni boshqarishdagi ishtiroki muhimdir.

Misol sifatida, ba'zi mamlakatlarning prezidentlari yashil iqtisodiyotga yondashuvlarini ilgari surib, masalan, qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirish yoki chiqindilarni qayta ishlashga investitsiyalarni rag'batlantirish orqali o'z iqtisodiyotlarini ekologik barqarorlikka yo'naltirishga harakat qilmoqdalar.

Yashil iqtisodiyot - bu tabiat resurslarining tejash, energiya samaradorligini oshirish va ekologik barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan iqtisodiy tizimdir. U, iqtisodiy faoliyatni rivojlantirishda atrof-muhitni saqlash, ekologik izni kamaytirish va kelgusi avlodlar uchun resurslarni himoya qilishni maqsad qiladi. Yashil iqtisodiyotning asosiy tamoyillari quyidagilar:

1. **Resurslarni tejash va barqaror boshqarish:** Energiya va suv resurslarini tejash, tabiiy resurslardan samarali foydalanish.

¹ Яшил иқтисодиёт А.Вахабов, Ш.Хожибакиев **Chop etilgan yili:** 2020 11 b

2. **Samarali energiya ishlatish:** Toza va qayta tiklanadigan energiya manbalariga o'tish, karbon izini kamaytirish.
3. **Atrof-muhitni himoya qilish:** Qayta ishlash va chiqindilarni kamaytirish orqali ekologik zararni minimallashtirish.
4. **Ijtimoiy va iqtisodiy barqarorlik:** Barqaror rivojlanish iqtisodiy o'sishni va ijtimoiy adolatni birlashtiradi.

“Yashil iqtisodiyot”ni nazariy asoslashdan keyin uning ahamiyatini iqtisodiy sub`ektlar o`rtasida ommalashtirish zaruriyati paydo bo`ladi. Ushbu darajada yashil iqtisodiyotning bosh vazifasi jamiyatda ekologik toza ishlab chiqarishning zarurligi va ahamiyati to`g`risida dunyoqarashni uyg`otish hisoblanadi. “Yashil iqtisodiyot”ga o'tish nazariy va g`oyaviy jihatdan asoslangandan keyin, uning huquqiy asoslarini shakllantirish va sohaga oid tegishli qonunchilikni ishlab chiqish zaruriyati paydo bo`ladi. “Yashil iqtisodiyot”ni rivojlantirishga oid qonunchilik iqtisodiyotni “yashillashtirish”ga ko`maklashishi bilan bir vaqtda barcha xo`jalik sub`ektlari manfaatlariga mos kelishi zarur. Iqtisodiy darajada “yashil iqtisodiyot”ni boshqarish jarayonlarining natijalariga baho beriladi. Yashil iqtisodiyotning fan sifatidagi o`rganish ob`ektlarini quyidagilarga ajratish mumkin: - xo`jalik yuritish va atrof-muhit muhit o`rtasidagi o`zaro bog`liqlik;¹

Barqaror rivojlanish sari qadam qo'yish uchun yashil iqtisodiyot nafaqat ekologik muammolarni hal etishga, balki iqtisodiy tizimda o'zgarishlarni yaratishga ham yordam beradi. Yashil texnologiyalarni qo'llash, ekologik tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash va ijtimoiy mas'uliyatni oshirish orqali yashil iqtisodiyot o'z samarasini beradi.

“Yashil iqtisodiyot” iqtisodiy fan sifatida XX asr oxirlarida shakllangan bo`lib, iqtisodiyotning tabiiy muhitga bog`liqligi, uning tarkibiy qismi ekanligi va tabiiy muhit doirasida amal qilishini o`rganuvchi fan hisoblanadi. Yashil iqtisodiyot kontseptsiyasi resurslarni tejashga yo`naltirilgan iqtisodiyot, ekologik iqtisodiyot, atrof-muhit iqtisodiyoti, yashil siyosat, xalqaro iqtisodiy munosabatlar nazariyasi, iqtisodiyotni modernizatsiyalash, innovatsion iqtisodiyot kabi iqtisodiy fanlardagi ilmiy g`oyalarni qamrab oladi. “Yashil iqtisodiyot” fan sifatida o`z shakllanish tarixi va rivojlanish bosqichlariga ega. Tabiiy resurslarning cheklanganligi, takror ishlab chiqarilmasligi bilan bog`liq muammolar insoniyatning barcha faoliyat yo`nalishlari, jumladan, iqtisodiy faoliyatiga jiddiy ta`sir ko`rsatadi. Ushbu muammoni ilmiy jihatdan o`rganish XX asrning 60-70-yillarida ommalasha boshladi.

Bu davrda iqtisodiy adabiyotda an`anaviy iqtisodiyot tamoyillariga asoslangan “atrof-muhit iqtisodiyoti”, deb nomlangan yangi yo`nalish paydo bo`ldi. Ushbu yo`nalish doirasida iqtisodiy faoliyatning atrof-muhitga ta`siri natijasida yuzaga kelayotgan ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlarni eksternalni, ya`ni tashqi samaralar sifatida talqin etish boshlandi. Unga muvofiq ekologik muammolarni amaldagi iqtisodiy munosabatlar doirasida hal etish va xalqaro darajada umumlashtirilishi zarur². Misol tariqasida atmosferaga chiqarilayotgan issiqxona gazlarining xalqaro savdosini tashkil etish masalasini keltirish mumkin. XX asrning 80-90-yillarida ekologik muammolarni tor doirada iqtisodiy yondashuvlar orqali hal etishning

² Blueprint for a Green Economy: David Pearce, Anil Markandya and Edward B. Barbier. Earthscan, London, Great Britain, 1989. 192 pp.

muqobil varianti sifatida ekologiya iqtisodiyoti (ecological economics) fani paydo bo'ldi va jadal sur'atlarda rivojlana boshladi. Atrof-muhit iqtisodiyotidan farqli ushbu yo'nalish iqtisodiyot fanining maxsus bo'limi sifatida emas, balki ilmiy tadqiqotlarning mustaqil sohasi sifatida talqin etiladi³. Iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik hodisalarni tadqiq etishda yagona uslubiy bazani yaratish va ushbu masalaga fanlararo yondashish qator muammolar va ziddiyatlarni keltirib chiqardi. Yuqoridagi holatlarga qaramasdan ekologik iqtisodiyot barqaror rivojlanish tamoyillari bilan bevosita bog'liqligi tufayli jamoatchilik o'rtasida va siyosiy darajada jadal sur'atlarda ommalasha boshladi. Atrof-muhit iqtisodiyoti va ekologiya iqtisodiyotining rivojlanishi asosida ilgari surilgan tamoyillarning iqtisodiy siyosatga joriy etilishi

"Yashil iqtisodiyot"ga o'tishning dolzarbligi va zarurligi quyidagi omillar bilan belgilanadi:

- atrof-muhitning ifloslanishi va tabiiy resurslar tugashining salbiy oqibatlarini kamaytirish maqsadida iqtisodiyotda texnologik modernizatsiyalashni amalga oshirishni zarurligi;

- uglevodorod xom-ashyosi va uning pirovard mahsulot qiymatidagi ulushiga bog'liqligini qisqartirish asosida iqtisodiyot raqobatbardoshligini oshirish;

- katta mul'tiplikativ samaraga ega bo'lgan yuqori texnologiyali tarmoqlarni yangilash imkonini beruvchi yashil innovatsiyalarni qo'llash;

- past uglerodli iqtisodiyotga o'tish jarayonida uglevodorodga bog'liqlikni qisqartirish. Yuqorida qayd etilganidek, jahonda "yashil iqtisodiyot"ni rivojlantirish tashabbusi 2008 yilda UNEP tomonidan ilgari surilgan bo'lib, quyidagi umumiy tamoyillarga asoslanadi:

- ekologiya bilan bog'liq muammolarni milliy va xalqaro darajada baholash va birinchi kun tartibiga aylantirish;

- "yashil" ishchi o'rinlarni yaratish hisobidan aholi bandligini ta'minlash va tegishli chora-tadbirlarni ishlab chiqish; 22 - barqaror rivojlanishga erishish uchun bozor mexanizmidan foydalanish.

Xulosa qilib aytganda bu ekologik barqarorlik, iqtisodiy o'sish va ijtimoiy farovonlikni uyg'unlashtiruvchi iqtisodiy tizimdir. U, resurslarni tejash, qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirish, chiqindilarni kamaytirish va tabiiy muhitni himoya qilishga yo'naltirilgan. Yashil iqtisodiyot nafaqat atrof-muhitni saqlash, balki ijtimoiy tenglikni va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga ham xizmat qiladi.

Bu yondashuv davlatlar, korxonalar va jamiyat uchun yangi imkoniyatlar yaratadi, chunki u ekologik muammolarni hal qilishda innovatsiyalarni, yashil texnologiyalarni va barqaror rivojlanishni ilgari suradi. Yashil iqtisodiyotning amalga oshirilishi iqtisodiy o'sishni barqarorlashtirish, yangi ish o'rinlarini yaratish, resurslarni samarali boshqarish va tabiiy resurslarni kelajak avlodlar uchun saqlash imkonini beradi.

³ Beder, S. 2011, 'Environmental economics and ecological economics: the contribution of interdisciplinary to understanding, influence and effectiveness', Environmental Conservation, vol. 38, no.

4, pp. 140-150. 3 SPASH 2011. Social Ecological Economics: Understanding the Past to See the Future. The American Journal of Economics and Sociology. Volume70, Issue2 April 2011. <https://doi.org/10.1111/j.1536-7150.2011.00777.x>

Shunday qilib, yashil iqtisodiyot — bu dunyo miqyosida barqaror rivojlanishga erishish va ekologik izni kamaytirish uchun zarur bo'lgan yondashuv bo'lib, uzoq muddatli va izchil o'zgarishlarni talab etadi.

References:

1. "The Green Economy: A Guide to Business and Policy" (2010) – ** by Nick Robins and others
2. 4. **"The Green New Deal: Why the Fossil Fuel Civilization Will Collapse, and the Bold Economic Plan to Save Life on Earth" (2019) – ** by Jeremy Rifkin
3. 7. **"Capital in the Twenty-First Century" (2013) – ** by Thomas Piketty
4. "O'zbekistonning ekologik va iqtisodiy barqarorligi" – Muhammadali Qodirov, Rauf Sharipov
5. Яшил иқтисодиёт А.Вахабов, Ш.Хожибакиев Chop etilgan yili: 2020
6. Yashil iqtisodiyot Вахабов Абдурахим Васикович Хажибакиев Шухрат Хужаёрович 2020
7. 7.«Yashil iqtisodiyot» asosida barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash: xalqaro tajriba va milliy xususiyatla Xaydarov Sanjar Murodilla o'g'li 2018
8. 8 The impact of digital technologies on the aesthetic perception of youth. In *Next Scientists Conferences* Maksetovna, T. Z., & Nurlan, J. (2024, July). (pp. 114-117).